

Јунио Мишима

ПАТРИОТИЗАМ

Једанаесте године Шјова (1936), двадесет осмог фебруара (трећег дана Фебруарског инцидента),¹ дубоко погођен што су његове најближе колеге биле са бунтовницима од самог почетка и бесан због блиског напада у коме ће царске трупе да нападну на царске трупе, поручник Такејама Шунђи, официр пешадијског пука Царске гарде узео је официрски мач и церемонијално се распорио у соби величине осам татамија² у својој кући у шестом блоку Аобаћа у кварту Јоцуја. Заједно са њиме убила се и његова жена Реико, која је, распоривши се, и сама пратила мужа у смрт. У поручниковом опроштајном писму беше само једна реченица: „Живеле царске трупе!“ У женином писму је, после извињења родитељима за недоследно понашање детета које одлази у гроб пре родитеља, између осталог било забележено: „Дан који је суђен војничковој жени дошао је...!“ Последњи тренуци храброг мужа и жене беху такви да би и демоне расплакали. Треба рећи да је мужу било тридесет, а жени двадесет три године, а прошло беше само пола године од њиховог венчања.

II

Они који беху на венчању поручника Такејаме, или они који би видели венчану слику младе и младожење, испуштали су узвик дивљења на приказ лепог пара. Величанствен у службеној униформи, поручник је у левој руци стегао мач, у десној држао скинуту шапку и са изразом снаге и мушкости заштитнички стајао поред младе. Имао је нешто снажно у изразу лица и његове тамне обрве и широм отворене крупне очи изражавале су чистоту и самоувереност младости.

А за лепоту младе у белој горњој хаљини не беше достојног поребења. У очима, округлим између меких обрва, у фином облику носа и у пуним уснама, било је исто-

времено чулности и префињености. Једном руком која је стидљиво извиривала из рукава горње хаљине, држала је лепезу, а врхови прстију, нежно састављени, беху као пупољци беле раде.

После њиховог самоубиства, људи би гледали слику младог пара и приметили би тужно да је сувише често проклетство лежало на таквим, наизглед, беспрекорним паровима. Можда је то била само уобразиља, али гледајући слику после трагедије, изгледало је да су двоје младих, стојећи испред златног застора, зурили обоје, са истом јасноћом, у смрт која је била пред њима.

X X X

ПОВЕЉА
ОБРОВА

Уз помоћ кума натпоручника Озекија сместили су се у новом дому у Аобаџу у Јоцуџи. Тај њихов нови дом беше мала стара трособна кућа са баштицом позади. Пошто у приземљу, у собама од шест и четири и по тетамија, сунца не беше довољно, собу од осам татамија на спрату употребљавали су као спаваћу собу и собу за примање истовремено. Пошто нису имали служавку, када би муж био одсутан, Реико је остајала сама да чува кућу.

Како у земљи беше ванредно стање, брачног путовања није било. Прву ноћ после венчања младенци су провели у тој кући. Пре него што су легли, Шинџи јој је, седећи усправно на поду и положивши свој војнички мач испред себе, одржао лекцију. Жена која се уда за војника треба да буде свесна да мужевљева смрт може да уследи сваког часа. Може то да се деси сутра, можда прекосутра. Ма када се десило, запита је он, да ли је спремна да је прихвати?

Реико устаде, отвори фијоку на комоди и оданде извади оно што је сматрала својом највећом драгоцености, бодеж који јој је дала мајка³. Севши поново без речи, она спусти бодеж на под исто онако како је њен муж спустио мач. Разумеше се одмах без иједне речи и поручник отада никада више није покушао да испроба одлучност своје жене.

Првих неколико месеци брака, Реикина лепота се повећавала и била све блештавија, сијајући мирно као месец после кише. А пошто обоје имаху млада крепка тела, њихов однос беше страствен. И то се није догађало само ноћу. Много пута, враћајући се кући право са вежбања и не желевши да изгуби чак ни време које би му требало да скине блатом улепљену униформу, поручник је гурао своју жену на под одмах чим би ушао у кућу. Ни Реико не беше мање ватрена и, за месец, или нешто више или мање, колико беше протекло од прве брачне ноћи, она беше сазнала шта је срећа и видећи то, поручник такође беше срећан.

Реикино тело беше чисто и бело и њене набујале дојке пружаху чврст и одлучан отпор. Али, када би већ попустила, те дојке, беху штедре са својом присном и

привлачном топлотом. Чак и у кревету ово двоје беху страховито и чак застрашујуће озбиљни. Чак и усред дивље и опојне страсти њихова срца беху сталожена и озбиљна.

Преко дана, у кратким часовима одмора од вежби, поручник је мислио о својој жени, а, целог дана сама у кући, Реико се сећала лика свога мужа. Чак и када нису били заједно било им је потребно само да погледају овоју венчану слику и да се поново увере у своју срећу. Реико се, чак, нимало није чудила што је човек који је до пре неколико месеци за њу био потпуно непознат могао да постане сунце око кога се окретао цео њен свет.

Све ове ствари беху имале своју моралну подлогу и биле су у складу са образовним едиктом⁴ који је прописивао да „муж и жена треба да се слажу“. Никада се Реико није успротивила мужу, нити је поручник икада пронашао разлог да укори своју жену. На кућном олтару је, поред плочице са записом из великог светлишта Исе, стајала фотографија Њихових царских Величанстава и свако јутро, пре него што би кренуо на дужност, поручник би заједно са женом стајао на том посвећеном месту и обоје би се дубоко клањали. У обредној посуди⁵ увек је мењана вода, а света гранчица сакакија⁶ била је увек свежа и зелена. Живели су своје животе под достојанственом заштитом богова и били испуњени великом срећом од које се тресао сваки делић њихових тела.

III

Иако је резиденција чувара државног печата Саитоа била у близини, ни једно од ово двоје не чу пуцњеве ујутру двадесет шестог фебруара. Тек када се трагични догађај, који је трајао само десетак минута, завршио, труба која је позивала на збор у мрачно снежно јутро, узнемирила је поручников сан. Скочивши из постеље и без речи облачећи униформу и опасујући мач који му је дала жена, поручник излете на снегом прекривене улице у још мрачно јутро. И није се враћао кући до вечери двадесет осмог.

Реико је тад касније, преко вести са радија, сазнала праве размере ове изненадне ерупције насиља. Следећа два дана она проведе потпуно сама, у миру и иза закључаних врата.

Када је без речи излетео из куће тог снежног јутра, Реико је на поручниковом лицу видела његову решеност да умре. А, ако јој се муж уопште не врати и она је већ била донела одлуку да умре. Лагано, она поче да вади своје ствари и да их ређа околу.

Свечана кимона је одабрала за поклоне пријатељицама из школских дана, чија је имена и адресе исписала на дебелом папиру у који их је сваки посебно завила. Пошто ју је муж стално приморавао да не мисли на сутрашњицу, Реико није чак писала ни дневник, па јој је

сада било ускраћено задовољство које би могла да има када би поново читала записе о срећи коју је упознала последњих неколико месеци и лагано, лист по лист, предавала ватри. На радију је поређала фигурице од порцелана, пса, зеца, веверицу, медведа и лисицу, а поред њих једну вазу и крчаг. То беше једина Реикинина колекција и, како је помислила, тешко да ће неко такве ствари примити као опроштајни поклон. Нити би, опет, било прикладно затражити да јој их ставе у мртвачки ковчег. Док су јој те мисли пролазиле кроз главу, Реики се учини да су изрази лица животиња постали пуни очаја и беспомоћности.

Реико узе веверицу у руку и загледа се у њу. И онда, мисли јој скренуше далеко ван сфера тих детињастих осећаја и она је зурила у даљину, негде где су светли као сунце били принципи које је отеловљавао њен муж. Била је спремна и са радошћу је очекивала да буде одвучена до уништења тим сунчаним колима, али сада, у тих неколико тренутака самоће, дозволила је себи луксуз да ужива у невиној привржености ситницама. Била је ипак свесна да је време када је волела ове ствари била далека прошлост. Сада, она је само волела успомену на време када их је волела, а њихово место у њеном срцу беше већ замењено много јачом страшћу, много махнитивом срећом... Јер, Реико никада, чак ни сама са собом, није размишљала о тим узвишенијим радостима пути као о обичном задовољству. Фебруарска хладноћа и ледени додир порцеланске веверице укочили су Реикине танке прсте, али и поред тога у ногама, испод шара које су се равномерно понављале на сукњи њеног свиленог кимона, она је, док је размишљала о снажном поручниковом загрљају, осећала топлу влажну пут која је могла да растапа и снегове.

Није се ни најмање плашила смрти која је лебдела у њеним мислима и, док је чекала сама код куће, Реико је једноставно веровала да, било шта да је њен муж осећао или мислио у том тренутку, његове мисли и бриге, да је то сигурно води, баш као и снага у његовом телу, у сигурну добродошлу смрт. Осећала је да тело може да јој се са лакоћом истопи и претвори у најобичнију честицу мужевљевих мисли.

Слушајући честе вести на радију, она чу имена неколицине мужевљевих колега како се помињу међу онима који су се побунили. То беху вести смрти. Помно је пратила развој догађаја и, док је све мање било наде да се инцидент мирно оконча, забринута је мислила зашто цар не интервенише и посматрала како оно, што је у почетку било покрет да се понос врати нацији, лагано прераста у нешто што је имало срамотни жиг побуне. Из пука није било никаквих вести. Изгледало је да у сваком тренутку могу да почну борбе на градским улицама на којима још беше остатака снега.

ПОВЕЛА
ОК ПОВРА

Пред заласак сунца двадесет осмог фебруара Реико уплашена зачу бесно лупање на улазним вратима. Она потрча низ степенице и док је дрхтавим прстима покушавала да повуче засун, прилика која се нејасно видела кроз дебело мутно стакло није давала гласа од себе. Реико је знала да је то био њен муж. Никада реза није толико чврсто била заглављена, опирала се и врата никако нису могла да се отворе.

И брже него што је мислила да врата могу да се отворе и била свесна да је успела, на бетонском поду у кабаници каки боје и у чизмама пуним блатњавог снега са улице, поручник је стајао пред њом. Затворивши врата за собом, он поново спусти резу а да Реики не би јасно због чега.

„Добродошао кући”.

Реико се дубоко поклонил, али јој муж ништа не одговори. И када је већ отпасао мач и почео да скида кабаницу, Реико стаде иза њега да му помогне. Кабаница беше хладна и влажна и била је изгубила мирис коња који се обично ширио када је била изложена сунцу и учини јој се необично тешко док јој је лежала на руци. Окачи је на вешалицу и завивши мач и опасач у рукама свога кимона, она сачека да муж изује чизме и уђе за њим у дневну собу, просторију од шест татамија у приземљу.

На јасној светлости лампе лице њеног мужа, покривено израслим густим длакама, било је скоро до непрепознатљивости бледо и мршава. Образи му беху упали и више нису били онако сјајни и затегнути. Када је био у уобичијеном добром расположењу он би се пресвлачио терао је да му одмах донесе вечеру, али сада седе поред стола још у униформи док му глава беше снажђено клоњула. Реико се уздржа да га запита да ли да спреми вечеру.

После извршеног времена поручник проговори.

„Ништа нисам знао. Нису ме звали да им се придружим. Ваљда зато што сам се скоро оженио. И Кано и Хомма и Јамагучи”.

Реико се за тренутак сети лица младих увек расположених официра, пријатеља њеног мужа, који су им често долазили у кућу.

„Сутра ће вероватно стићи Царско наређење. Мислим да ћу командовати јединицом која ће имати наређење да их нападне. Не могу то да урадим. Немогуће је учинити тако нешто”.

Он настави: „Ослободили су ме вечерас дужности и дозволили ми да ову ноћ проведем код куће. А сутра ујутру морам да одем и да их нападне. Не могу да то учиним, Реико?”

Реико је седела исправљеног тела и спуштена погледа. Било јој је јасно да њен муж говори о смрти. Поручник је већ био одлучио. Свака реч, дубоко укорсењена у смрти, јасно се видела и разумела постављена испред

те тамне непомичне позадине. Иако је поручник говорио као да је у дилеми, више није било места неодлучности.

У тишини која је лежала међу њима, било је чак јасније, као што је јасан и бистар поток који хране снегови што се топе. Док је седео у кући после дводневних искушења и гледао лице своје лепе жене, поручник по први пут осети праву смиреност. Јер одједном је схватио да, иако његова жена ништа није рекла, она зна да иза његових речи стоји већ донета одлука.

„Добро...”, рече поручник, а очи му се широко отворише и упркос умора који је осећао, беху снажне и јасног погледа и он први пут погледа у очи своју жену. „Вечерас ћу да распорим стомак.”

Реико и не трепну.

Њене округле очи одаваху такву напетост, тако напетнуту као звоњава звона. „Спремна сам”, рече она, „и тражим дозволу да идем с тобом”.

Поручник беше скоро хипнотизиран снагом тих очију Његове речи потекоше лако и брзо, као монолог човека у делиријуму, и никако ни сам није могао да схвати како тако обичним речима може да се некоме да дозвола у ствари која је озбиљна као ова. „Добро, идемо заједно. Али желим да ми будеш сведок пре тога, сведок мога самоубиства. У реду?”

Кад је то изрекао, бујица среће изненада напру из њихових срца. Реико беше дубоко дирнута поверењем које је у њу имао муж. Било шта да се десило, за поручника беше важно да не буде неправилности у његовој смрти. Због тога му је био потребан сведок. Чињеница да је за сведока изабрао своју жену, беше један од симбола тог поверења. Други, још већи симбол, беше то што је он, иако се заветовао да умру заједно, није тражио да прво убије жену, он је одлагао њену смрт до времена када више неће бити у стању да се увери у њу. Да је поручник био сумњичави муж, он би, без сумње, као у уобичајеним таквим самоубиствима, прво убио жену па себе.

Када је Реико рекла: „Тражим дозволу да идем с тобом”, поручник то осети као последњи плод образовања које је сам пружио жени, почевши од прве брачне ноћи, што ју је научило да, када је дошао тај тренутак каже оно што је неопходно рећи без икакве сенке оклевања. Ово је ласкало поручниковом мишљењу о себи као самопоузданом човеку. Он не беше толико романтичан нити ташт да помисли да је те речи изговорила спонтано, из љубави према мужу.

Са срећом која је обилно извирала у њиховим срцима, насмешише се једно другом, а Реико помисли да све изгледа као да се вратила њихова прва брачна ноћ. Пред њеним очима не беше ни бола ни смрти и изгледало јој је као да види како се огромно бескрајно пространство отвара пред њом.

„Вода је топла, хоћеш ли сада да се окупаш?”

„Дааа, да...”

ПОВЕРА
ОКТОБРА

„А вечера?“

Ове речи беху изговорене тако, таквим присним тоном да поручнику за само део секунде паде на ум да је све ово обична халуцинација.

„Мислим да нам вечера неће бити потребна, али могла би да загрејеш мало сакеа.“

„Добро“.

Намерно остављена отворена фијока комоде из које је Реико извадила муживљев кућни кимоно припремајући га за њега када буде изашао из купатила, привуче поручникову пажњу. Он устаде, дође до комоде и погледа унутра. Читао је једно по једно име исписано на насланим пакетима са поклонима за пријатељице. Поручника не наљути уопште ова отворена демонстрација херојске решености његове жене, већ му срце би испуњено нежношћу. И понашајући се као муж коме жена детињасто показује оно што је купила у граду, поручник јој приђе обгрливши је отпозади и пољуби је у врат.

Реико осети на врату гребање поручникове необријане браде. То осећање, да није само обична ствар међу великим стварима на свету, беше за Реико све, али сада, када је ускоро требало да нестане заувек, имало је никада осећену свежину. Сваки трелутак је добијао своју виталну снагу и осећаји у сваком делићу њеног тела били су поново пробуђени. Одговарајући на мужевљево миловање, Реико се подиже на прсте омогућавајући тако да живот проструји кроз цело њено тело.

„Прво купање, па кад загрејеш саке, припреми постељу на спрату, хоћеш ли?“ Поручник је шапутао све ово жени на уво, а Реико без речи климну главом.

Збацивши униформу, поручник оде у купатило. А Реико, слушајући звуке плускања воде, поче да у дневној соби припрема мангал да на њему загреје саке.

После тога, узевши мужевљев кимоно, појас и доње рубље, Реико оде у купатило да га пита каква је вода. У облацима матле водене паре на поду је прекрштених ногу седео поручник и бријао се. Могла је да назре таласасто кретање мишића на његовим влажним снажним леђима док је покретао руке.

Ништа није указивало да се нешто посебно дешава. Реико је радила свој уобичајени посао и припремала од остатака хране мезе које ће јести уз ракију. Руке јој се нису тресле. Чак јој је све полазило за руком много боље него обично. С времена на време, истина, осетила би болно јако куцање срца дубоко у грудима, које се, као светло из даљине изненада појачавало и онда, поново без трага нестајало. Осим тога, све беше као и обично. Бријући се у купатилу, поручник најзад осети како му из тела, као излечен, нестаје безнадежни умор који је осећао после дана неодлучности и иснућава га, упркос смрти која је стајала пред њим, угодним ишчекивањем. До њега су нејасно допирали звуци жене која је обављала уоби-

чајене послове. Здрава физичка жудња, потискивана током два дана, поново се појављивала.

Поручник је био уверен да није било ничега нечистог у срећи коју су њих двоје осетили када су се одлучили да умру. Они су обоје у том тренутку, мада наравно не сасвим свесно и јасно, осетили да она њихова нормална задовољства која су имали само за себе, беху поново под заштитом правичности и Свете Силе и да су била потпуно и непобитно морална. Гледајући једно другоме у очи и откривајући у њима часну смрт, осетили су се поново сигурним иза челичних зидова које нико није могао да уништи и заштићени непробојним оклопом лепоте и истине. И зато, далеко од могућности да види било какву нелогичност или конфликт између бујања његовог тела и искрености његовог патриотизма, поручник чак поче да о тим стварима размишља као о једној јединој.

Приближивши лице сасвим уз тамно, полуразбијено и замагљено огледало на зиду, поручник се бријао са великом пажњом. То ће бити његово самртно лице, и не сме да буде никаквих ружних остатака немарности. Лепо избријано лице засија поново младеначким сјајем и изгледало је као да обасјава таму огледала. Он чак осети да има неке отмености у повезаности тог светлог здравог лица са смрћу.

Оно ће, баш овако каквим га сада види, бити његово самртно лице. Оно је, уствари, већ било одвојено и није било његова приватна ствар већ беше постало биста изнад успомене на мртвог војника. Он покуша да затвори очи и све наједном би завијено у таму и он не беше више биће које гледа и живи.

Изапавши из купатила са траговима бријања који су ту и тамо избијали у облику црвене и модре коже између глатких образа, поручник седе поред већ добро разгореног мангала. Он примети да је Реико, иако је до тада имала пуно посла, успела и да улепша лице. Образи јој беху весели, а усне влажне и не беше нигде туге на њему. Видевши ову црту страствене природе своје младе жене, он схвати да је изабрао ону жену коју је требало да изабере.

Испивши чашу сакеа, он понуди и Реико. Реико до тада никада није пила саке, али сада прихвати без оклевања и стидљиво насу себи.

„Дођи овамо”, рече поручник.

Реико му се привуче и наслони на крило, а он је загрли. Груди јој беху ускомешане док су се у њима мешали туга, срећа и јаки саке и изазивали у њој снажну реакцију. Поручник је погледа. То је последње лице које гледа на овоме свету, последњи пут да види лице своје жене. Очима путника који се опрашта од предивних видика које више неће угледати, поручник је помно зуррио у њено лице. Беше то лице које је бескрајно дуго могао да гледа. Његове црте беху обичне, али не и хладне, а ус-

ПОВЕЉА
ОК ПОВРА

не беху чврсто стиснуте. Поручник је спонтано пољуби. Иако јој се ниједна црта није померила нити се зачу јецај, он изненада примети како испод спуштених трепавица бујају сузе и преливају се као сјајни поток.

Кад мало касније поручник навали да прећу у горњу собу, жена му рече да ће доћи када се и она окупа. Попевши се сам уз степенице до спаваће собе у којој већ беше топло од гасне грејалице, поручник се извали на постељу раширених руку и ногу. А време док је чекао жену не беше ни краће ни дуже него што је било обично.

Он стави руке на потиљак и загледа се у тамни плафон у мраку до кога не допираше светло које је бацила стона лампа. Није му било јасно да ли он то ишчекује смрт или дивљу екстазу осећања. Те две ствари су се мешале као да је објекат телесне жеље била баш сама смрт. Али ма шта да је било, било је сигурно да поручник никада није осетио слободу као тада.

Напољу се чуо звук аутомобила и шкрипање гума које су клизиле по снегу нагомиланом на улицама. Звук његове сирене одбијао се од зидова околних кућа... Док је слушао те звуке, он осети као да се његова кућа издиже као усамљено острво у том друштвеном океану који је напољу јурио за својим свакодневним пословима. Свугде око њега, силна и без реда, простирала се земља због које је патио. Он ће умрети за њу. Али, да ли ће та велика земља, за коју се он жртвује толико да ће уништити самог себе, марити имало за то? Није знао и то није било важно. Његово бојно поље без славе, бојно поље на коме нико није могао да оствари вредна јуначка, дела, то беху први борбени редови духа.

Реикини кораци се зачуше на степеништу. Стрме степенице у тој старој кући много су шкрипале. Увек је поручник чекајући је у кревету чуо тај звук и он у њему изазива пријатне успомене. Помисливши да их више никада неће чути, он се усредреди и слушао их, трудећи се да сваки делић тренутка тог драгоценог времена буде испуњен звуком меких корака на шкрипавом степеништу. Тренуци изгледаху као да су се претворили у драгуље који су светлили неком унутрашњом искрицавом светлошћу.

Око огртача⁷ Реико беше опасана једноставним појасом⁸ чија црвена боја не беше тако сјајна у тами и када се поручникова рука пружи према њему, Реико му поможе да га одвеже. Док је још у огртачу стајала пред њим, поручник са обе стране завуче руке у отворе иза рукава намеравајући да ја загрли, али када му прсти дотакоше њено топло голо тело и њене руке пазусима притискоше његове руке, цело тело поче одједном да му гори. За само неколико тренутака њих двоје су голи лежали поред ужарене грејалице.

Нису говорили ништа, али њихова срца, њихова тела и узбуркане груди гореле се сазнањем да је то био последњи пут. Беше као да су речи „последњи пут“ не-

видљивом четкицом биле исписане на сваком сантиметру њихових тела.

Поручник привуче жену себи и поче страсно да је љуби. Док су њихови језици испитивали унутрашњост уста једно другом дотичући меку влажну унутрашњост, они осетише као да је још непозната агонија смрти искалила њихова осећања до снаге ужареног челика. Агонија коју још нису знали, још далеки болови смрти истачали су њихово осећање задовољства.

„Ово је последњи пут како гледам твоје тело”, рече поручник, „пусти ме да га лепо погледам”. И онда искрену штитник стоне лампе тако да светлост обасја пуном снагом Реикино испружено тело. Реико је лежала мирно затворених очију, док је светлост ниске лампе откривала дивне облике њеног белог тела. Поручник, не без извесне себичности, уживао је у помисли да никада неће видети како се та лепота распада у смрти.

Поручник је пуштао да му се овај незаборавни приказ заувек уреже у памћење. Једном руком миловао јој је косу, а другом гладио дивно лице, љубећи је тамо где би му поглед пао. Тиха хладноћа високог уског чела, затворене очи са другим трепавицама испод слабо наглашених обрва, лепо обликован нос, сјај зуба који су светлели између пуних лепих усана, меки образи и мала паметна брада... све је то у поручниковој глави постајало визија стварно правога мртвог блештавог лица и он је непрестрано притискао усне на њен бели врат — где ће Реико ускоро ударити сопственом руком — а грло је благо црвенело под његовим пољупцима. Враћајући се на њена уста он благо притисну своје усне на њене и покрета их је по Реикиним ритмичко благим кружним покретима као кад мали чамац кружи по води. А кад би затворио очи свет око њега постајао је колевка која се љуља.

Усне су му верно ишле тамо где су их водиле очи, високо набујале дојке имале су на врху као пупољке дивље тешње брадавице које се стврднуше када се поручникове усне затворише над њима. Руке су јој се благо повијале сужавајући се према чланцима и не губећи притом своју заокруженост и симетрију, а на њима бежу и они нежни прсти који су држали лепезу на венчању. Док их је поручник љубио један по један прст повлачио се и одмицао од свог суседа као да се стиди... Природна удубина која је лежала између груди и стомака носила је у својим цртама не само мекоћу него и еластичну чврстину и док је само наговештавала богате облине које су се одатле шириле према боковима, имала је сама по себи изглед обузданости и добре дисциплине. Белина и богатство стомака и бокова били су као млеко које се мрешка у пуној великој чинији, а нагла удубина осенченог пупка могла је да буде и свежи траг капи кише која тек што беше пала. Тамо где су сенке биле гушће, длаке су биле окупљене нежне и осетљиве, и док је узбуђење рас-

ПОВЕЉА
ПОРУЧНИКА

ло у више не пасивном телу, над тим делом лебдео је мирис, као миомирис цвећа, који беше све продорнији и продорнији.

После извесног времена Реико најзад проговори дрх-тавим гласом:

„Покажи ми... дозволи и мени да још једанпут, последњи пут, добро погледам”.

Никад раније није чуо из уста своје жене тако директан и недвосмислен захтев. То беше нешто што је њена стидљивост желела да крије до краја, али је изненада раскинула све везе уздржљивости које су је везивале. Поручник послушно леже на леђа и предаде се жени. Она окретно диже своје бело уздрхтало тело и — горећи од невинне жеље да узврати мужу оно што јој је пружио — положи два бела прста на поручникове очи које су зуриле у њу и лагано их склопи.

Преплављена изненада нежношћу и образа зацрвенилих од вртоглаве навале емоција она обави руке око поручникове кратко ошишане главе. Чекињасте длаке су јој болно гребале дојке, а велики нос беше хладан када се зари у њено месо. Али дах му беше топао. Отпуштајући мало загрљај она се загледа у мужевљево мужевно лице. Јаке обрве, затворене очи, снажни нос, лепе усне чврсто стиснуте... плавичасти лепо избријани образи о које се одбијала светлост и који су лако светлукали. Реико је љубила све то једно по једно. Љубила је широки врат, јака уздигнута рамена, снажне груди са једнаким круговима као штитовима и црвенкастосмеђе брадавице. У пазусима које наткриљавашу рамена и груди из простора обраслог длакама дизао се слadak и меланхоличан мирис у коме беше неке ароме младе смрти. Поручникова гола кожа беше ужарена као поље зрелог жита, а свуда су се истицали обли мишићи који су на стомаку окружавали мали невини пупак. Гледајући тај младеначки чврст стомак стидљиво прекривен jakim длакама, Реико помисли да ће ускоро тај стомак сурово да буде просечен мачем и она положи главу на њега плачући ожалашћено и купајући га пољубцима. А поручник, на додир жениних суза, осети се спремним да издржи храбро и најгоре муке које га очекују приликом самоубиства.

Каква су усхићења њих двоје доживели после оваквих страсних миловања може добро да се замисли. Поручник се подиже и слабо тело своје жене, после исцрпљености које је доживела од туге и суза, узе у чврст загрљај. Образи су им се трли један о други и лица им беху страсно припијена. Груди мокре од зноја беху им припијене једно уз друго. Сваки делић та два млада тела беше постао толико једно да је изгледало невероватно да ће се икад развојити. Са висина они су понирали у бездане а из бездана развијали би крила и поново се винули у вртоглаве висине. Поручник је дахтао као пуковски заставник на другом маршу... и како се један круг завршавао, скоро без одмора рађао се нови

талас страсти и они би се без трага умора, једним покретом, без даха, поново уздизали до самог врхунца.

Када је поручник одлучио да престане, то не беше због умора. Поручник није желео да изгуби снагу која му је била потребна за самоубиство, а с друге стране, било би му жао да упропасти лепоту ових последњих тренутака презасићеношћу.

Пошто је поручник очигледно одлучио да престане, и Реико, са својим уобичајеном покорношћу, учини што и он. Лежали су на леђима са испреплетаним прстима и зурили у тамни плафон.

Соба је била топла и, чак и када је зној престао да им цури из пора, они не осетише хладноћу. Напољу у тихој ноћи престали су да се чују звуци аутомобила. Чак ни бука возова и трамваја са станице Јоцуја није допирала дотле. Пошто би одјекивали кроз део града опасан опнеком⁹, они би се губили у парку обраслом густим дрвећем према улици која је пролазила испред палате Акасака¹⁰. Тешко је било веровати да у напетости која беше обузела цео тај кварт две групе тешко заваћене и раздвојене царске војске стоје једна према другој спремне за битку.

Осећајући топлоту која је још избијала из њихових тела, двоје младих су поново у мислима преживљавали сласти које су осетили и сећали се сваког тренутка. Сећали су се укуса пољубаца којих се никада нису заситили, додира голог тела, сваког детаља вртоглавих блаженстава. Али из таме таванице помањало се лице смрти. Ова задовољства неће више никада осетити и то им беше последњи пут. У исто време обоје схватише да радост таквог интензитета не би никада више могли поново да доживе, чак и да доживе дубоку старост.

Осећање испреплетаности прстију ускоро ће такође нестати. Чак ће им и шаре на дрвету које су сада гледали на плафону бити одузете. Осећали су како их смрт заокружује и све им се више приближава. Сада нема оклевања. Морају да нађу храбрости и дограбе смрт сами.

„Добро, хајде да се сада припремимо“, рече поручник. Тон одлучности у гласу беше недвосмислен, али у исто време Реико схвати да никада глас њеног мужа није био тако топао и нежан као тада.

Чекало их је много ствари када устану. Поручник, који никада до тада није помагао у намештању кревета, сада је весело одгурнуо помична врата плакара у стану, пренео сам душек и сместио их унутра. Реико угаси гасну грејалицу и склони стону лампу. Док је поручник био у купатилу она је средила собу, очистивши је и обрисавши лепо и када се не би обратила пажња на сто од црвенкастог дрвета, соба је изгледала као просторија за пријем, спремна да дочека неког важног госта.

„Ала се овде пило, зар не? Са Каном, Хомом и Ногуђијем...“

ПОВЕЉА
ПОРТОВА

„Да, сви су они волели да попију”.

„Ускоро ћемо их поново видети у другом свету. Задиркиваће ме сигурно када буду видели да сам повео и тебе”.

Пошавши низ степенице поручник се осврну да погледа ту тиху чисту собу која сада беше јако осветљена сијалицом са таванице. Кроз главу су му пролазиле слике младих официра који су ту пили, смејали се и невино хвалисали. Никада није помишљао да ће једног дана у тој соби распорити стомак.

У доњим двома собама млади муж и жена почеше мирно и ведро са припремама. Поручник оде у клозет и онда у купатило да се опере. За то време Реико склони разбацану мужевљево одећу, однесе му у купатило чисту униформу и белу тканицу за око бедара, а онда извади хартију и стави је на сто у дневној соби за опроштајна писма. Онда скиде поклопац са кутије за писање и поче да струже прах за мастило. Већ је била одлучила шта ће да напише у свом писму.

Реико снажно притисну прстима позлаћена слова на камену за мастило и вода у удубљењу изненада постаде црна као да се по њој рашири црни облак. Она престаде да мисли да су ти стално понављани покрети, тај притисак њених прстију, тај звук који се појављивао и губио, све то било уствари само за смрт. То беше обична домаћинска дужност, обично убијање времена док смрт једном не стане пред њу. Али некако, у све глаткијим покретима док је стругала камен за мастило о плочу и у мирису иструганог праха беше неке неизрециве туге.

Уредно обучен, у униформи коју је навучао на голо тело, поручник изађе из купатила. Без речи он седе за сто, усправан, узе четкицу и загледа се неодлучно у хартију испред себе.

Реико узе бели свилени кимоно и оде у купатило. Када се поново појавила у дневној соби одевена и са лако нашминканим лицем, опроштајна порука је већ била постављена на сто испод лампе. Црним дебелим потезима четкице било је једноставно написано: „Живеле царске трупе — поручник Такејама Шунђи”.

Док је Реико седела преко пута и писала своју поруку, поручник је у тишини посматрао, дубоко озбиљан, одмерене покрете бледих прстију његове жене који су вукли четкицу.

Са опроштајним писмима у рукама, поручниковим мачем заденутим за појас и Реикиним бодежом у рукаву белог кимона, њих двоје стадоше пред кућни олтар и почеше тихо да се моле. Онда угасише сва светла у приземљу и док су се пењали уз степенице, поручник се окрену на лепу у бело обучену прилику своје жене која се спуштених очију пењала као да излази из таме која је остајала иза њих.

Опроштајна писма ставили су у удубљење у горњој соби¹¹. Намеравали су да прво уклоне калиграфски натпис који је тамо висио, али пошто га беше исписао њихов кум натпоручник Озеки, и, пошто у његовом тексту чак беху два знака која су означивала искреност, оставише га. И ако буде испрсан крвљу, осећали су да ће Озеки разумети.

Окренут леђима удубљењу у зиду, поручник стави мач испред себе и седе. Реико седе испред њега на удаљености од једне ширине татамија. Пошто јој кожа беше сва бела, руж на њеним уснама чинио ју је изузетно заводљивом. Преко татамија који их је раздвајао зурили су непрестано једно у друго. Видећи поручника како клечи испред себе, Реико се сети њихове прве ноћи и обузе је туга. Поручник проговори промуклим гласом:

„Пошто немам никог да ми помогне¹² мораћу да дубоко заријем мач. Неће бити баш пријатно, али немој да те ухвати паника. Смрт било које врсте је тешко посматрати. Не смеш да се обесхрабриш када то видиш, јел, то у реду?“

„У реду је“, потврди Реико и дубоко се поклони.

Гледајући витку фигуру своје жене поручник осети чудно задовољство. Оно што је намеравао да учини било је нешто ван оквира породичних односа, његова војничка дужност, нешто што до сада никада није радио пред женом. За то му је била потребна одлучност, иста као храброст у бици. То беше смрт не мање вредна од смрти у првим борбеним редовима. Он је сада намеравао да покаже како би се владао на бојном пољу.

Ова мисао тренутно одведе поручника у чудне фантазије. Усамљена смрт на бојном пољу... смрт пред очима лепе жене... у смрти која га је исчекивала беху обе ове димензије које су се спајале у иначе неспојиво јединство. То беше слатки толико да речи нису могле да то искажу. Ово мора да је највећи домет среће коју човек може да постигне, помисли он. Да његову смрт, сваки њен тренутак, посматрају ове лепе очи, то је као да га у смрт односи лаки мирисави поветарац. Беше нечега што беше посебна милост у овоме. Није потпуно разумео шта би то било, али то беше нешто што други људи не схватају, јер њему беше дато оно што никада никоме не беше. У блештавој фигури своје жене у белом, која изгледаше као невеста, поручнику се чинило да види визију свега онога што је волео и онога за шта полаже свој живот — Царски дом, нацију, војну заставу. Све то, са његовом женом која је седела пред њим, беше са њиме заједно и посматрало га је помно јасним и мирним очима.

Реико је такође гледала свога мужа који ће умрети тако брзо и мислила је да никада у животу није видела нешто тако дивно. Поручнику је униформа увек лепо стајала, али је у том тренутку, док је размишљао о смрти, са јаким обрвама и чврсто стегнутим уснама, одавно оно најлепше од мушке лепоте.

ПОБЕДА
ПОКРОВА

„Време је да се иде”, рече најзад поручник.

Реико се простре пред њим у дубоком поклону. Није могла да дигне главу. Није желела да шминку поквари сузама, а није могла да их задржи.

Када је подигла главу видела је нејасно кроз сузе мужа како обавија белу тканину око сечива голог мача, остављајући двадесетак сантиметара сечива да вири.

Остављајући тако увијени мач поред себе, поручник се са колена спусти на под и прекрсти ноге испред себе откопавајући копаче на оковратнику блузе. Његове очи нису више виделе жену. Лагано, једно по једно, он је откопчавао месингану дугмад и откривао тамно смеће груди и стомак. Он одвеза каиш и откопча дугмад на панталонама. Указа се чиста белина појаса обавијеног око бедара. Поручник гурну тканину надоле обема рукама да би још више ослободио стомак и онда дохвати тканином обавијени мач. Левом руком је масирао трбух гледајући у њега док је то радио.

Да би се уверио у оштрину мача, поручник преви један преклоп панталона откривши део бедара и повуче лагано сечиво преко коже. Крв одједном покуља из ране и неколико црвених пруга се појави светлуцајући на јакој светлости.

То беше први пут да Реико види мужевљеву крв, и она одједном осети снажно лупање у грудима. Погледала је мужа у лице, а он је посматрао крв као да је мирно процењује. Иако је мислила да је то празна утеха, Реико осети у тренутку извесно олакшање.

Поручник је посматрао жену фиксирајући је као кобац. Преместивши мач испред себе он лако уздиже тело и пусти да му горњи део тела прекрије врх мача, а нагла затегнутост униформе на раменима показа да је за то употребио сву снагу. Поручник је намеравао да мач дубоко забоду у леву страну стомака. Његов оштар крик проби тишину која је владала у соби.

И поред тога што је сам уложио сву снагу у ударцу, поручнику се учини да га је неко други ударио у стомак дебелом гвозденим шипком. Тешко је дисао, груди су му дивље лупале и негде далеко, за шта беше мислио да уопште и не беше део њега, извирала је страшна и мучна бол, као да се земља отвара да упије вријући поток истопљене стене. Бол је долазио све ближе страшином брзином. Поручник загрисе доњу усну и инстинктивно јекну.

„Је ли то сепску¹³?”, мислио је. Беше то осећање потпуног хаоса као да му је небо пало на главу и свет се пијано тетурало. Његова одлучност и храброст које су изгледале толико снажне пре него што је зарио мач, смањила се на нешто што је личило на влат челика танку као влат косе и на њега се навали тешко осећање да треба да прелази преко те влати припијен очајно уз њу. Стегнута шака му се овлажи и када погледа, он виде да му је и рука и тканина сва обливена крвљу. И бела тканина око бедара беше тамно црвена. Погоди га као ап-

сурдно то што, упркос грозним боловима, ствари које могу да се виде још се виде и ствари које постоје још постоје.

У тренутку када је поручник зарио себи мач у леву страну стомака и када је видела како самртничко бледило пагло прекрива његово лице као изненада спуштена завеса, Реико је морала да се бори да се обузда да му не појури у помоћ. Ма шта да се деси, она мора да гледа, мора да буде његов сведок. То беше дужност коју јој је поверио муж. Испред себе, на удаљености од само једног татамија, могла је јасно да види мужа како од бола гризе доњу усну. Бол је ту био, пред њеним очима и Реико није имала начина да га спречи.

Зној засја на мужевљевом челу. Поручник затвори очи, па их поново отвори као да нешто испроба. Очи му беху изгубиле сјај и изгледаху невине и празне као очи неке мале животиње.

Болови пред Реикиним очима горели су као летње сунце, удаљени потпуно од туге која ју је одвлачила. Бол је растао све више и више. Реико осети да је њен муж већ постао човек који се налази у неком другом свету, човек чије је цело биће прерасло у бол, затвореник у кавезу бола, а ниједна рука није могла да допре до њега. Али Реико није уопште осећала бол, јер њена туга не беше бол. Мислећи о томе, Реико поче да осећа као да је неко подигао сурови стаклени зид између ње и њеног мужа.

Од самог венчања мужевљево постојање беше и њено постојање и сваки његов дах беше и њен дах. Али, сада, док је мужевљева бол била опипљива стварност, Реико није у својој тужи могла да нађе никакав доказ сопственог постојања.

Држећи мач само десном руком, поручник поче да га вуче у страну преко стомака, али када сечиво забе у прева његов меки отпор поче да га гура напоље, па поручник схвати да ће бити неопходно да сече обема рукама и тако сечиво одржати дубоко у трбуху. Вукао је сечиво преко стомака, а оно није секло онако лако како је очекивао. Он усредреди сву снагу свога тела у десну руку и повуче поново. Појави се рез од десетак сантиметра.

Бол је избијао лагано из унутрашњих дубина док цео стомак није њиме одзвањао као дивља звоњава звона. Или као хиљаде звона која звоне на сваки његов удисај и на сваки откуцај његовог срца, тресући цело његово биће. Поручник није више могао да се уздржава од стењања. Али, дотле мач је већ зашао у удубину пупка, и видевши то он осети задовољство и примети како му се враћа храброст.

Крви је било све више. И сада је шикљала из ране као да је пумпана сваким ударем пулса. Татами испред поручника беше натопљен истеклом крвљу, а све је више

ПРЕВА
СР ГОВА

крви капало на њу из превоја поручникових каки панталона. Једна кап, као птица, прелете до Реико и спусти се на површину њеног белог свиленог кимона.

Када је мачем пресекао до десне стране стомака, сечиво је већ секло плиће, клизаво од крви и сала. Али изненада обузет нападом повраћања, поручник промукло крикну. Повраћање учини грозни бол још грознијим, а стомак који је до тада био чврст и читав изненада се покрену отварајући широку рану и црева провалише напоље као да и рана сама повраћа. Као да не маре за патње свог господара, црева су одавала утисак робузног здравља и скоро непријатне виталности када исклизнуше и просуше се на све стране. Поручникова глава паде, рамена се опустише, очи претворише у уске прорезе, а танак млаз пљувачке изађе му из уста. Светло се ухвати у злату његових еполета и оне засјаше.

Крви беше свугде. Поручник је био у њој до колена и седео је у њој згрчен и равнодушан једном руком ослоњен о под. Снажан мирис испуни собу, а поручник са опуштеном главом, мучио се да повраћа док су му се рамена тресла. Сечиво мача које су црева потпуно потисла беше још у поручниковој десној руци.

Било би тешко замислити херојскији призор од оног који је одавно поручник у том тренутку када поново скупи снагу и забаци главу. Покрет беше нагао и он удари потиљком о стуб у удубљењу зида. Реико је до тада седела опуштене главе и зурила и плиму крви око својих ногу, али је овај звук изненади и примора да дигну главу. Поручниково лице није било лице живог човека. Очи му беху празне, кожа исушена, некада тако сјајни образи и усне беху боје сувог блата. Само се десна рука покретала. Вредно стежући мач лебдела је рука дрхтаво у ваздуху као рука марионете и покушавала да врх мача управи према дну врата. Реико је гледала како њен муж чини тај последњи безнадежни напор који јој је раздирало срце. Светлуцајући умазан крвљу и масноћом, врх мача је јурио према врату неколико пута, али више не беше снаге да га води. Врх сечива ударао је у оковратник и копче на њему. Иако су копче биле откачене, тесни војнички оковратник се поново затварао и штитио врат.

Реико није могла више да издржи. Покушала је да помогне мужу, али није могла да устане. Пузећи на коленима кроз крв док јој је бели кимона постајао све црвенији, она дође до њега и раствори му оковратник. Дрхтаво сечиво најзад дође до голог меса на врату. У том тренутку Реики је изгледало да је она сама гурнула мужа напред, али није било тако. Поручник је сам раније испланирао овај покрет. Последњом снагом он се баца на сечиво, а оно му проби врат излазећи на другу страну. Снажан млаз крви шикну и поручник је лежао миран са плавим челиком који је стрчао са друге стране његовог врата.

У чарапама које су се клизале натопљене крвљу, Реико лагано сибе низ степенице. Соба на спрату беше потпуно тиха.

Упаливши светло она затвори главни довод гаса и просу воду на полуизгорели угаљ који је тињао у мангалу. Стаде пред велико огледало у соби од четири и по татамија и подеже сукњу свог кимона. Крв на њој је чинила да изгледа као да је на доњем делу кимона исликана смела и лепа шара. Када седе испред огледала осети на бедрима хладноћу од крви свога мужа и задрхта. Онда лагано и дуго настави да се уређује. Набаци поново црвену боју на образе и намаза дебело усне ружем. То више не беше шминкање да се задовољи муж. То је било улепшавање за свет који оставља за собом и беше нечег чаробног и спектакуларног у њеним покретима четком. Кад је умала, татами испред огледала беше влажан од крви, а да она тога није ни била свесна.

ПОБЕДА
ОКТОБРА

Враћајући се из клозета, Реико застаде на бетонском поду код улаза. Кад је њен муж претходне ноћи ставио резу на врата то беше због припрема за смрт. Размишљала је кратко о том једноставном проблему. Да ли да остави врата отворена? Ако буду затворена може да прође и неколико дана док суседи не схвате да је нешто необично и сазнају за њихово самоубиство. Није јој се свиђала мисао да њихова тела почну да трну пре него што их нађу. Ипак је изгледало да је најбоље да остави врата отворена... Она скиде резу и отвори прозорчић на вратима на коме се стакло беше смрзло... Изненада хладан ветар продре унутра. Није било никога на улици у поноћ, а звезде су трептале између дрвећа испред куће прекопута.

Оствљајући тако врата, Реико се попе уз степенице. Ишла је тамо, овамо и чарапе јој се више нису клизале. Већ на пола пута ноздрве јој испуни необичан мирис.

Поручник је лежао са лицем у мору крви. Врх мача који је стрчао иза његовог врата био је још упадљивији него раније. Реико непажљиво пређе преко крви. Севши поред поручниковог тела загледа се помно у његово лице које је образом ослоњено лежало на татамију. Очи беху широко отворене као да је нешто било привукло поручникову пажњу. Она му диже главу придржавајући је рукавом кимона, обриси му усне и припи на њих последњи пољубац.

Онда устале и из комодe узме нови бели чаршав и појас од хаљине. Да не би упрљала хаљину, она обави чаршав око појаса и веза га појасом око бедара.

Реико седе на корак од поручниковог тела. Издивши бодез из рукава разгледала је помно сечиво тупог сјаја и принесе га уснама. Укус углачаног челика беше помало сладак.

Реико није оклевала. Када је помислила да ће бол који је отворио јаз између ње и њеног мужа постати и

део њених осећања, она пред собом виде само срећу што ће ући у краљевство које њен муж већ беше освојио. На лицу њеног мужа беше нечег необјашњивог, што је гледала први пут. Она ће сада решити ту загонетку. Реико помисли да ће и она најзад моћи да осети праву горчину и сласт тог великог моралног принципа у који је он веровао. Оно што је до сада осећала само нејасно кроз пример свога мужа, моћи ће да окуси сопственим устима.

Реико прислони врх бодежа на врат и снажно притисну. Рана беше плитка. Глава јој је горела и руке јој се неконтролисано тресле. Она снажно повуче сечиво у страну. Топла течност јој потече у уста и све јој постаде црвено испред очију од крви која шикну. Онда скупи снагу и зари врх бодежа дубоко у грло.

ПОРГАВА
ОКТОБРА

Н А П О М Е Н Е

- 1) Ујутру 26. фебруара 1936. године делови Прве дивизије стациониране у Токију, укупно око 1500 људи, напали су резиденцију премијера и других јавних личности и заузели више јавних зграда у близини царске палате. Побуњеници су тражили враћање апсолутне власти цару, али пошто њихов позив није прихваћен и сам цар је наредио да се ситуација умири, морали су да се предају после неколико дана опсаде. Један официр из састава побуњеника убио се из пиштоља, а другима је судио војни суд.
- 2) Јапански под прекривен је рамовима у облику правоугаоника стандардне величине, на којима је разапета танко плетена бамбусова асура (татами). Према њиховим димензијама стандардно се граде и просторије у јапанским кућама.
- 3) Стари јапански обичај предвиђа да мајка невести која иде у мужевљево кућу да бодеж којим треба да се убије ако би је муж желео да врати родитељима или ако на други начин орамоги породицу.
- 4) Едикт о образовању издао је цар Меиџи 1890. године и у њему се прописују правила и норме понашања у породици и друштву.
- 5) Посуда у којој увек стоји вода за богове, остатак старе религије шинто.
- 6) Врста врбе, сматра се светим дрветом у Јапану.
- 7) Јакута — огртач од лаког памучног материјала.
- 8) Писац употребљава реч »Нагоја оби«, што означава врсту једноставног уског појаса.
- 9) Део око царске палате у Токију.
- 10) Јавна зграда у европском стилу која је сада резиденција за стране госте у посети Јапану.
- 11) Токонома — удубљење у зиду у јапанској кући која се сматра неком врстом олтара. У њој је обично обешена слика или калиграфски натпис.
- 12) По утврђеној церемонији самоубиства расецањем стомака (харакири), самоубица расече стомак на одређен начин, а асистент, кога он обично бира међу најбољим пријатељима, одсече му главу мачем.
- 13) Сепшуку — кинеска реч за харакири.

Есеј с енглеског и причу са јапанског

п р е в е л и

Драган МОНАШЕВИЋ и

Драган МИЛЕНКОВИЋ